

GOOD GUYS, BAD GUYS

Roelf Spreeuwers, *De lange weg. Als oorlogsvrijwilliger naar Ned. Indië* (Stadskanaal/Groeningen 2000², eerste druk 1980), prijs f 37,50. Te bestellen bij de auteur, tel. 0317-316281.

...Wij soldaten kunnen veel verdragen. Men kan ons zonder eten, zonder sokken, zonder zware wapens, zonder slaap en half-ziek van de malaria op patrouille sturen. Wij vragen niet waarom want wij weten waarom. Wij doen het eenvoudig. Onze kamers kunnen ons ontfangen, vrienden waar wij haast niet buiten kunnen. Wij weten waarvoor en wij gaan door, ook al krimpt ons hart samen. Maar wat op de 4^e augustus 1947 gebeurt, slaat ons met verbijstering. In een radiorede kondigt dr. van Mook aan, dat 's nachts om 12 uur alle acties moeten worden stopgezet en dat terwijl bijna alle tegenstand overwonnen is. Nog enkele dagen en alle voornaamste steden zullen in onze handen zijn. De bevolking is razend enthousiast en schaart zich aan onze zijde...

De frustraties van een getergd soldaat ten aanzien van de politici komen in dit egodocument van oorlogsvrijwilliger Spreeuwers ruimschoots aan bod. Terwijl de soldaten elke dag opnieuw hun leven in de waagschaal stellen om Nederlands-Indië te bevrijden van de terreur van de Indonesische nationalist, worden zij door politici met slappe knieën gehinderd in hun belangrijke werk. Internationale bemoeienis van met name Australië, Groot-Britannië, de Verenigde Staten en natuurlijk de Verenigde Naties is vooral gericht om de koloniale macht van Nederland te breken. Deze buitenlandse machten voeren, ten eigen bate, een actief en doelbewust anti-Nederlands en pro-Republiek beleid, over de rug van de Indonesische bevolking en de Nederlandse soldaten. Terwijl de extremisten alle afspraken over een staakt-het-vuren en demarcatielijnen aan hun laars lappen, worden de Nederlanders gedwongen zich aan de afspraken te houden. Een achtervolging van een groep extremisten stopte verplicht bij de demarcatielijn. Welk een onrecht!

Zo ongeveer beleeft Spreeuwers de politieke context waarin hij en zijn kornuiten de ongelijke strijd moeten aanbinden tegen de nationalist van Soekarno.

Gebaseerd op zijn dagboek, schrijft Spreeuwers na zijn thuiskomst in 1948 een verslag van zijn belevenissen. En dat zijn er nogal wat. Na zijn onderduikertijd tekent de hoofdpersoon een dienstverband als oorlogsvrijwilliger met de bedoeling Nederlands-Indië te helpen bevrijden. Na trainingskampen in Nederland en Engeland komt Spreeuwers in maart 1946 uiteindelijk als stoottroep van het bataljon 2-5 RI in Soerabaya aan. Ruim twee jaar later, in juli 1948 ziet hij Nederlands-Indië langzaam verdwijnen aan de horizon als hij begint aan de thuisreis naar Nederland.

Als soldaat beleeft Spreeuwers de na-oorlogse geschiedenis van Nederlands-Indië van binnenuit. Veel heftige confrontaties met Indonesische nationalist, vaak geholpen door Japanse soldaten, en rampokkende bendes komen in hoog tempo voorbij. Het gaat er niet zachtzinnig aan toe en er vallen slachtoffers aan beide zijden.

Wie een doorwrocht werk wil lezen over de politiek-militaire operaties die Nederland uitvoerde, bezien in het licht van de internationale politieke verhoudingen van dat moment, kan dit boek beter overslaan. Maar wie een indruk wil krijgen over hoe een jonge oorlogsvrijwilliger de fysieke en psychische belasting van die gewelddadige na-oorlogse jaren ervoer, zal dit boek met belangstelling lezen. Het beperkte literaire gehalte van het boek maakt het lezen soms wat eentonig, maar het hoge 'good guys, bad guys'-gehalte, de rotsvaste overtuiging van het eigen (Nederlandse) gelijk en de beschreven tegenstellingen tussen militairen en politici, geven een interessant en leerzaam doorkijkje naar de beleveningswereld van de jonge militairen. Uiteindelijk zouden ruim 120.000 Nederlandse soldaten direct betrokken raken bij de na-oorlogse Nederlandse koloniale politiek.

Huib Oattes

WILHELMINA

Cees Fasseur, *Wilhelmina. Krijgshaftig in een vormeloze jas* (uitg. Balans, Amsterdam 2001), 644 blz., prijs f 85,- (gebonden) / f 69,50 (paperback).

Meer dan de helft van het tweede deel van Fasseurs Wilhelmina-biografie gaat over de periode van ballingschap van de vorstin in Londen. Hij valt met de deur in huis: de dramatische meidagen van 1940, toen, als in 1672, het land reddeloos was, de regering radeloos en het volk redeloos. Wilhelmina's vlucht naar Engeland vormt onder historici een discussiepunt, sinds Nanda van der Zee in 1997 opzien baarde door die stap gelijk te stellen met landverraad; de Duitsers zouden hierdoor vrij spel hebben gehad om de jodenvervolg door te voeren. Fasseur wast dit vorkentje meteen maar eventjes. De idiote beschuldiging valt niet te bewijzen maar wel te weerleggen. Hitler wilde zich immers van onze koningin en ministers meester maken, maar slaagde daar niet in; het koninklijke uitwijken naar Londen doorkruiste zijn plannen. Kijkend naar het beklagenswaardige lot van de Belgische koning Leopold III, vormde de beslissing in ballingschap te gaan de enig juiste keuze, de verstandigste in Wilhelmina's leven.

Zo is de toon gezet. Fasseur flitst vervolgens terug naar begin jaren twintig, om vele bladzijden te vullen met alleszins interessante en vermakelijke wetenswaardigheden omtrent het leven van Wilhelmina, haar werk, haar reizen, het slechte huwelijk met Hendrik, de relatie tot moeder Emma en de opvoeding van dochter Juliana. Fasseur doet – net als De Jong in de jaren zeventig – een boekje open over François van 't Sant, de Haagse hoofdcommissaris die zijn reputatie op het spel zette om het Koninklijk Huis te hulp te schieten, toen de prins-gemaal een scheve schaats reed. Een zeer smeug hoofdstuk is gewijd aan de succesvolle speurtocht naar een geschikte echtgenoot voor Juliana.

In de hoofdstukken waarin Fasseur de persoonlijke aspecten beschrijft – inclusief Wilhelmina's hobby's, haar godsbe-

